

SZÓSZÉK – ÚRASZTALA

A GAZDAG EMBER ÉS A SZEGÉNY LÁZÁR

Lk 16, 19—31

A példázat három, egymástól világosan elválasztható részből áll.

Az első rész színhelye a gazdag ember otthona. A gazdag ember, aki névszerint megnevezve nincs, minden bizonnyal az akkori idők egyik jelentős tartópillére, aki a legfényűzőbb módon ruházkodik; a tudósítás szerint bíborba és bársonyba öltözik; a legnagyobb étel-ekben dőzsöl nap-nap után. Nincs semmi különösen rossz mondva róla; nem hangzik ellene vád azzal kapcsolatban, hogy vagyonát esetleg meg nem engedhető módon szerezte volna. Csak éppen egyike azoknak a gazdag embereknek, akik nagyon kényelmesen, egészen gondtalanul élnek; akik kiváltságos helyzetüket magátólértetődőnek tekintve, úgy érzik, hogy szép az élet és érdemes élni a földön.

A gazdag ember kapuja előtt fekszik egy koldus. Testét szörnyű fekélyek borítják; nyomorultul, éhesen, rongyosan vergődik; a társadalom kivetettje; senki nem törődik vele; egyetlen embertársa sem hajlandó segíteni rajta; sebeit a kutyák nyaldossák. Időről-időre felemeli tekintetét és sóvárgó szemekkel figyeli a házban folyó pazar étkezést, abban a reményben, hogy a dúsan megrakott asztalról az ő részére is lehull egy-egy nagyobb kenyérdarab, amelyekbe evőeszközök és asztalkendő hiányában az étkezők zsíros kezeit törlik, és amelyeket azután a kutyáknak az utcára kidobnak. Nyomoruságát még csak növeli az a körülmény, hogy a kutyák mohó hadával is meg kell harcolnia, hogy éhségét csillapítani tudja.

A gazdag ember és a nyomorult koldus közti kiáltó különbség nagyon éles vonásokban, kíméletlen határozottsággal domborodik ki a példázatban, éppen azért, hogy a mondanivaló lényege annál érthetőbben és megrázóbban kifejezésre juthasson. A gazdag ember nap-nap után látja a kapujában meghúzódó Lázárt, de minden alkalommal lelkiismeretfurdalás nélkül halad el mellette; látja ugyan, de tulajdonképpen nem találkozik vele soha. Nem csupán saját gazdagságát, de a Lázár nyomorult voltát is minden további megfontolás nélkül természetnek tartja.

A példázat második részében a halál utáni élet színhelye, a Hádés táru elénk, úgy, amint azt évszázadokon keresztül a hithű izraelita maga elé képzelte, és amiképpen, kora hitét és gondolkodását osztva, azt Jézus is lelki szemével látta. A Hádés nem a pokolt jelenti katolikus vagy ortodox keresztény értelemben, hanem azt a helyet, ahová halála után minden embernek jutnia kell. Annak egyik része a boldogság helye; másik része a gyehenna, amelyek az akkori idők hitfelfogása és Jézus értelmezése szerint egymáshoz egészen közel, hallás- és látástávolságra vannak.

A gazdag ember is, Lázár is meghal. A gazdagot fényes gyászszertartás keretében temetik el. Saját hozzátartozói őszinte bánata mellett, a szokásnak megfelelően, minden bizonnyal pénzen vett síratók is hullatják könnyeiket és zokogva ismételtetik a nagy halott állítólagos nemes földi cselekedeteit. A Lázár temetése meg sincs említve; valószínűleg kevesen vették észre távozását és a szegények temetkezési helyén földelték el. A szöveg szerint azonban angyalok serege vitte Ábrahám kebelére, a boldogság hirodalmába, ahol állandóan, megszakítás nélkül folyik a földi életben Lázár által annyira sóvárgott fenséges lakoma. A főhelyet a nagy asztal körül Ábrahám, a hithű izraeliták ősatya foglalja el. A mellette levő

díszhelyre az egykori koldus, Lázár kerül. Csendben, áhítatosan, boldog hangulatban folyik a soha meg nem szűnő pazar étkezés, amelyet egy hang, a kínokban fetregő volt gazdag ember egy csepp nyíhat adó vízárt kétségbeesetten könyörgő hangja zavar meg. A gyehennában a neki jutott helyről megpillantja és most már azonnal felismeri Lázárt és siet, ismeret-ségükre hivatkozva, segítséget kérni. A helyzet azonban gyökerében megváltozott. Most Lázár a gazdag és az egykori gazdag a szerencsétlen, a nyomorult. Az igazság-szolgáltatás tehát megtörtént. Ábrahám emlékezteti a gazdag embert, hogy ő a jó dolgokból az őt megillető részt bőségesen kivette a földön. Most Lázáron volt a sor és ő a neki járó rész boldog birtokosává vált.

A gazdag ember meg van győződve, hogy vele valami végzetes tévedés történhetett, hiszen ő jó izraelita és Ábrahám neki is atyja. Bizalommal és remegő könyörgéssel fordul azért feléje, hogy szörnyű kínjaira enyhülést nyújtson. Ábrahám azonban, bár a vérrokonságot elismeri, nem akar és nem is tud tenni semmit. A gazdag ember és Lázár közti nagy szakadék, amely őket a földön egymástól elválasztotta, a halál utáni életben teljes mértékben áthatolhatatlanná és örökkévalóvá vált.

A harmadik és legrövidebb részben a szín ugyanaz. A gazdag ember láthatóan elfogadta helyzetének, ha nem is igazságosságát, de elkerülhetetlen és változtathatatlan voltát. Most már övéért, a földön maradt őt testvéréért aggódik, akik abban a súlyos veszedelemben vannak, hogy, ha csak valaki őket idejében nem figyelmezteti, menthetetlenül az ő sorsa osztály-részeséivé válnak.

Ábrahám azonban hajthatatlan. Hangsúlyozza, hogy szüntelenül szól a szent figyelmeztetés: az Isten- és emberszeretet magasztos parancsolata. Ha pedig csak félelemből vagy számításból gondolkoznak és cselekszenek Istennek tetsző módon, úgy sincs abból semmi hasznuk, mert az ítélőbíró, Isten a nagy számonkérés napján kizárólag nemes szándékai és magasrendű cselekedetei szerint ítél meg mindenkit.

A jóvátétel és bűnhődés, az üdvözülés és kárhozat fogalmai ősidők óta, a maguk kezdetleges, vagy fokozatosan fejlődő formájukban kimutathatók a hitnek történetében.

A jó és nemes cselekvés erkölcsi követelménye végigvonul az Ószövetség könyvein és nagyszerű magaslataira emlékedik a próféták tanításaiban és figyelmeztetéseiben. Jézus is az évszázadokkal előtte járt nagy próféták szellemében minden szerencsétlennek és szenvedőnek melegszívű pártfogója.

A jézusi tanításon alapuló kereszténység szüntelen figyelmeztetése ez: nemcsak testből, hanem lélekből is állunk. Az ember élete a sírnál nem fejeződik be. Jézus megtanított arra, hogy nem csupán az anyagi életet kell megnyernünk, hanem a lelki életet, a halál utáni életet is. Jézus szelleme arra figyelmeztet, hogy a gazdag ember és szegény Lázár perének eldöntésében, és általában az egész keresztény életünk teljesebbé formálásában a léleknek irányító szerepét kell elfogadnunk.

Az Istennek tetsző jézusi életet itt a földön kell megélnünk. Jézus szellemében olyanná kell földi életünknek lennie, hogy az kezdete, alapja, kiindulópontja lehessen a halál utáni életnek; hogy a halál ne legyen félelem tárgya, hanem egyszerű átmenet a látható világból a láthatatlan világba, abba az örök birodalomba, amely magasrendű életünkben és nemes cselekedeteinkben már itt a földön kezdetét vette.

A Jézus korabeli néphit kezdetleges formában képzelte el a halál utáni életet. A valóság azonban az, hogy azóta sem tudunk semmit arról a világról, amelyet halál utáni életnek nevezünk. Hitünk szerint azonban egy dolog egészen bizonyos: minden gondolatunkért, minden lépésünkért és cselekedetünkért felelősséggel tartozunk a gondviselő Istennek, aki előtt minden egyes napon, életünk minden percében vizsgát teszünk arról, hogy a jézusi élet szerinti kötelességeinket miképpen teljesítettük. Életünk minden pillanatában készen kell lennünk arra, hogy az ítélőbíró, Isten királyi széke elé álljunk, aki kiméri reánk a megérdemelt jutalmat vagy büntetést.

A lélek nagy ünnepe, húsvét felé fordítva tekintetünket, elmélkedjünk áhítatos lélekkel a gazdag ember és szegény Lázár példázatán, hogy fényzőnével és boldogító örömezenetével áradjon reánk mindannyiunkra egy szent, áldott ünnepi hangulat. Amen.

Dr. KOVÁCS LAJOS

MÁRIA ÉS MÁRTA

Lk 10, 38—42

A kereszténység, a maga egyházi évköre kialakítása rendjén húsvét előtt egy hathetes — úgynevezett — „bőjti időszakot“ iktatott be egyházi évkörébe. Ennek a célja az volt, hogy a keresztény hívők lelkileg megtisztulva közeledhessenek nagypéntekhez, Jézus halála évfordulójához és húsvéthoz, Jézus — a keresztény hagyomány szerinti — feltámadása nagy ünnepéhez. A különböző keresztény felekezetek, a maguk különböző teológiai felfogása alapján, különböző formákban írták elő híveiknek e bőjti időszak mikénti megtartását. Nem céлом ez alkalommal ezekre az egyházi előírásokkal foglalkozni. Legyen mindenkinek bőjti időszaki magatartása, a maga egyháza felfogása, vagy egyéni hite szerinti.

Nekünk unitáriusoknak az a felfogásunk, hogy a nagypéntekre és húsvétra való előkészület e hathetes időszaka nem abban leli jelentőségét, hogy valaki bizonyos ételektől megtartoztatja magát, de más ételekből jól lakik, sem abban, hogy egyes napokon — esetleg — teljes koplalásos bőjtöt tart, hanem abban, hogy lelkileg miként tudunk ezekre a nevezetes egyházi évfordulókra felkészülni? Hogyan tudjuk Jézust végig kísérni a szenvedések útján, amíg Názáretből elindulva Jeruzsálembe ér s a Golgotán befejezi földi életét, azt az emelkedett szellemű, mélyen vallásos érzelmű, prófétai életet; és milyen cselekvési elhatározásokat vált ki belőlünk ez a lelki zarándoklás? Ez az utazás, amelyet a bőjt eddig eltelt ideje alatt Názáretből Betániáig — lélekben — mi is megtettünk, ez a — körülbelül — 90 kilométeres út. a végefelé közeleg. Betánia ugyanis, ahol Jézus a Mária és Márta házánál utazása utolsó pihenőjét tartja, alig két és fél kilométerre van Jeruzsálemtől. Most, a húsvétra való előkészületünk idején, álljunk meg mi is a vendéglátó háznál s vegyünk részt lélekben ezen a vallás-élektani szempontból oly nevezetes pihenő napon.

A Mária és Márta házánál vagyunk, akiknél Jézus már más alkalmakkor is megszállt, Jeruzsálembe való mentelei alkalmával.

Tulajdonképpen Márta volt az idősebb testvér, hiszen a Biblia is őt említi meg, mint aki „befogadta őt (Jézust) házába“, de az esemény rendjén fontosabb szerepet betöltő Mária az idők folyamán annyira előtérbe került, hogy a két nőtestvérről — általában — a Mária-Márta sorrendben szoktunk beszélni. A tanítványok jelenléte a vendéglátó háznál nem is bizonyos! Lukács evangélistának az a feljegyzése, hogy Márta befogadta őt, Jézust, az ő házába, jelentheti azt is, hogy a tanítványok elszéledtek a faluban s ki-ki a maga ismerősét kereste fel, hogy a továbbindulásig az időt valahol eltöltse. De az a feljegyzés, hogy „Márta foglalatos volt a szüntelen szolgálatban“, azt is jelentheti, hogy — esetleg — egy néhány tanítvány is jelen lehetett, akiket — Jézussal együtt — a vendéglátó ház szeretetteljes szelleme szerint, s vendégnek kijáró mosakodási lehetőségekkel el kellett látni s részükre bizonyos ételmet is készíteni kellett. Mindenesetre Márta nagyon el lehetett foglalva, ha elfoglaltságai közt hiányát érezte a Mária segítségének! Mária — ugyanis — a vendég, vagy vendégek érkezése után, miután a kölcsönös meghajlással történő szívélyes üdvözlések megtörténtek s a nagyhirű próféta, Jézus elfoglalta a maga helyét egy erre a célra szolgáló szőnyegen, ő maga is leült „Jézus lábainál“, amint ez a rabbik tanításait hallgatóknak rendes szokása volt. Így tanult annak idején Pál apostol is a híres zsidó rabbi Gamaliel lábainál.

A jelenet, amelyet lelki szemünkkel ez alkalommal is magunk elé képzelhetünk, egy jellegzetes bibliai kép amely Jézust és az őt hallgató Máriát ábrázolja, amint Mária az ülő Jézus „lábainál leülve, hallgatja az ő beszédét“.

Miről beszélhetett Jézus? Bizonyára elsősrban a megtett útról, annak kellemes, vagy kellemetlen részéről, az út fáradalmairól, amint az évezredek óta az emberek közt szokásban van; aztán az utazás céljáról is bizonyára szó esett. Jézus a pászka-ünnepre igyekezett tanítványaival Jeruzsálembe. Ez az ünnep a zsidó nemzeti és vallásos élet legnagyobb ünnepe volt, az egyiptomi fogságból való megszabadulás emlékünnepe. Annyira nagy jelentőségű volt maga a történelmi esemény, amelynek az emlékét az ünnep őrizte, hogy a zsidóság óriási tömegekben vonult fel ez alkalomból a fővárosba, Jeruzsálembe, ahol egyetlen Istenük tiszteletére, egyetlen templomuk állt. Josefusz, a zsidó történetíró több milliós tömeget említ egyik történelmi mun-